

huoltoauton. Maisema on kuollut. Mikä massiivinen hautuunmaa. Viimeinen ihminen kävelee bioliuotuskasan reunalla ja pysähtyy.

Muistuu mieleen Juno uhoamassa Vergiliuksen *Aeneis*-eepoksen seitsemännessä kirjassa: *Acheronta movebo*, ”siirrän manalaa”. Kuusilammen avolouhos todella näyttää siltä kuin jokin idioottijumaluus olisi myllännyt syvyyksiä puolihuolimattomasti ja jättänyt sitten silleen.

Yhtiö kertoo, että pintamaa on otettu talteen ja varastoitu odottamaan aikaa, jolloin aluetta aletaan entisöidä. Tuntuu mustanhupaiselta kuvitella, että jossakin on käsittelemättömät määrät humusta, joka odottaa kärsivällisesti, että kallioperästä poistetaan malmi. Kenties alueen kasvitkin on lajiteltu siististi steriiliin tehdashalliin Ikean ruukuissa ja työntekijät villieläimet on sijoitettu työntekijöiden perheisiin.

*

Viimeistään Tšernobylin onnettomuudesta alkaen on ollut selvää, että pikatahtiin maallistuneessa lännessä kirkot ja temppelit ovat enää turisteille, ja väkevä pyhyiden kokemus löytyy luonnontuhon merkkipaikoilta. Durkheimilaisittain tämä tarkoittaa kokemuksellisen pyhyiden akselilla siirtymistä kontemplatiivisesta ”oikean käden” pyhästä ”vasemman käden” arvaamattomaan, likaiseen ja tuhoavaan pyhään. Talvivaara on saastumisen kirkko.

*

Talvivaaran kaivosalue jakaa pyhän paikan tuntomerkit. Se on ei-inhimillisen vaarallinen. Tuota vaaraa ihmiset yrittävät hallita ja kanavoida. Ulkopuolisilla ei ole asiaa alueelle. Vain harvoilla on tarkka tieto siitä, mitä paikalla tapahtuu. Välikivalta on hädin tuskin pinnan alla, ja uhrauksia tarvitaan. Jollain tavalla paikka on silti äärimmäisen tarpeellinen, mutta koska kukaan ei täsmälleen tiedä miksi, sen olemisen oikeutusta on pakko puolustaa dogmaattisesti.

*

Jokainen pyhä paikka varjelee aarteenaan mätänemisen salaisuutta. Talvivaara pervertoi nyrkkisäännön omaperäisesti. Laitoksen kotisivut kertovat:

”Rautaa ja rikkiä hapettavat bakteerit, joita Talvivaara käyttää biokasaliuotusprosessissa, kasvavat luonnostaan malmissa. Ne ovat alueen kotoperäisiä mikrobeja ja siksi

ne ovat hyvin sopeutuneet vallitseviin ympäristöolosuhteisiin.”

Vielä 1970-luvulla saatettiin olla analyyttisen huolissaan poliittisen mielikuvituksen miehittämisestä. Nykyinen biotaloudellinen pääoma rekuperoi yhdellä virkkeellä jo pieneliötkin. Miten olisi ollut hienoa uskoa, että kainuulaiset bakteerit ovat viimeinen puolustuslinja, vaan ei, ne ovat koko laitoksen ensisijainen edellytys.

*

Nikkeliä ja sinkkiä, kuparia ja kobolttia. 61 neliökilometriä raskasmetallipitoista kallioperää louhittu auki. Talvivaaran kotisivuilla lukee, että kaivosalue on edelleen ”ylösajovaiheessa”, vaikka se on vajonnut monessa merkityksessä pohjalle. Samoin kuin vaikkapa fissioreaktoreita, Talvivaaran kokoisia laitoksia on hyvin hidasta ja hankalaa pysäyttää. Kun maanalainen on kerran saatu liikkeelle, se on töin tuskin enää ihmiskäsissä.

Kuten niin moni teknologian filosofi on muistuttanut, konetta voidaan ymmärtää vasta, kun se on rikkoutunut ja pysähtynyt. Vasta patojen murtumisen ja konkurssin jälkeen laitos paljastaa totuutensa: ”eettinen kaivostoiminta”, ”vihreä kasvu” ja ”kestävä kehitys” ovat poliittisia sumuverhoja, joiden moralistinen onka kietoo kainuulaista maisemaa. Johdonmukaista kyllä ”eettinen kulutus” on pääosin samaa vihreän kapitalismin käsittearsenaalia ja etiikkalaastaria.

*

Toisin kuin toisteltu, Talvivaarasta ei pidä ottaa opikseen ja rakentaa parempia talvivaaroja, joissa ”hyvät käytännöt” tai ”kestävän kehityksen periaatteet” toteutuvat. Unelma talouskasvusta ja universaalista materiaalisesta hyvästä tarvitsevat yöpuolekseen luonnontuhon. Toisinaan tämä materiaallinen tiedostamaton pääsee hetkeksi purkautumaan päivätajuntaan ja poliitikko huolestuu. Ongelmaa ratkotaan sitten paremmalla sääntelyllä tai hetkellisellä paheksunnalla.

Talvivaara ja sen kaltaiset rakenteelliset rikokset ovat suvereeniututtane etiikkattomia, lähellä pyhän kokemuksellisia rakenteita. Talvivaaroja on siksi turha puolustaa tai kumota eettisin argumentein. Kainuun korvessa on tiedostaen ja tiedostamatta kajottu luonnonperustoihin, jotka sekoittavat ihmisveren nopeasti ja syvältä. Kuroutumaton haava aukeaa moraalin tuolle puolen. Mutta siitä voi kesiä poliittinen filosofia, jonka toivoisi etsivän liittolaisuuksia uskontotieteistä geologiaan.